

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
přednesené dne 22. října 2015¹

Věc C-94/14

**Flight Refund Ltd
proti
Deutsche Lufthansa AG**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko)]

„Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Soudní spolupráce v občanských věcech — Nárok na náhradu v případě zpoždění letu — Evropský platební rozkaz vydaný v členském státě, který nemá žádný vztah k danému nároku — Určení soudu příslušného k vedení sporného řízení“

1. Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou v projednávané věci předkládá Kúria (maďarský Nejvyšší soud), vyplývají některé neobvyklé otázky týkající se Montrealské úmluvy², nařízení Brusel I³, nařízení o právech cestujících v letecké dopravě⁴ a nařízení o evropském platebním rozkazu (dále jen „nařízení o EPR“)⁵.

2. Složitě – a trochu matoucí – skutkové okolnosti původního řízení lze shrnout takto. Cestující maďarské státní příslušnosti uplatnila na základě nařízení o právech cestujících v letecké dopravě nárok na náhradu za zpoždění letu z Newarku (New Jersey, Spojené státy Americké) do Londýna (Spojené království), a to proti leteckému dopravci se sídlem v Německu. Uvedený nárok následně postoupila společnosti se sídlem ve Spojeném království, která se v řízení upraveném nařízením o EPR úspěšně domohla u notářky v Maďarsku vydání evropského platebního rozkazu. Příslušnost uvedené notářky byla založena na (zavádějícím) maďarském překladu ustanovení Montrealské úmluvy upravujícího otázky příslušnosti. Dotčený letecký dopravce následně podal proti uvedenému evropskému platebnímu rozkazu odpor a uvedl, že dotčenou leteckou linku neprovozuje. Za takových okolností musí řízení podle nařízení o EPR pokračovat „před příslušnými soudy členského státu původu“ (tedy Maďarska, kde byl daný evropský platební rozkaz vydán). Nařízení Brusel I však nestanoví žádný zjevný důvod pro určení příslušnosti kteréhokoli soudu v daném členském státě, pokud jde o předmětný nárok na náhradu. Určení příslušného soudu sice přísluší Kúria, tento soud však nepovažuje za možné tak učinit bez dalších vodítek k výkladu relevantních ustanovení unijního práva.

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě, přijatá v Montrealu dne 28. května 1999, kterou podepsalo Evropské společenství dne 9. prosince 1999 na základě čl. 300 odst. 2 ES a která byla jménem ES schválena rozhodnutím Rady 2001/539/ES ze dne 5. dubna 2001 (Úř. věst. L 194, s. 38; Zvl. vyd. 07/05, s. 491).

3 — Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

4 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (Úř. věst. L 46, s. 1; Zvl. vyd. 07/08, s. 10).

5 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (Úř. věst. L 399, s. 1).

Právní rámec

Montrealská úmluva

3. Podle článku 19 Montrealské úmluvy odpovídá dopravce za škody způsobené zpožděním letecké dopravy cestujících, zavazadel nebo nákladu.

4. Článek 33 Montrealské úmluvy má název „Soudní pravomoc“. Článek 33 odst. 1 stanoví: „Žalobu o náhradu škody je možno podat podle volby žalobce na území jedné ze smluvních stran, buď u soudu, kde má dopravce bydliště, nebo u soudu hlavního sídla jeho podnikání nebo u soudu v místě jeho podnikání, ve kterém byla přepravní smlouva sjednána, nebo u soudu v místě určení.“

5. Z uvedeného ustanovení tedy vyplývají dvě základní varianty – soudy, kde má dopravce bydliště či místo podnikání, nebo soudy v místě určení. V obou případech musí být takové soudy na území jednoho ze smluvních států.

6. Článek 33 však byl do maďarštiny přeložen tak, že výraz „na území jednoho ze smluvních států“ může být chápán jako samostatná (třetí) varianta pro podání žaloby, a nikoli jako podmínka vztahující se na obě posléze uvedené dvě varianty⁶. Na rozdíl přinejmenším od závazného anglického, francouzského a španělského znění⁷ by tedy z maďarského znění mohlo vyplývat, že žalobu o náhradu škody je možno podat podle volby žalobce a) na území jednoho ze smluvních států, b) u soudu v místě bydliště nebo hlavního sídla podnikání dopravce, nebo v místě podnikání, kde byla přepravní smlouva sjednána, anebo c) u soudu v místě určení. (Na druhý pohled však lze takový výklad snadno odmítnout, neboť možnosti b) a c) by byly relevantní jen tehdy, pokud by byla žaloba podána mimo území některého ze smluvních států – a tedy ve státě, který není Montrealskou úmluvou vázán.)

Nariadení Brusel I

7. Podle čl. 2 odst. 1, čl. 3 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 a 5 nařízení Brusel I ve vzájemném spojení obecně platí, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být žalována o náhradu vyplývající ze smluvního závazku pouze u soudů uvedeného státu nebo u soudů, kde měl být dotýčný závazek splněn. V případě poskytování služeb je takovým místem místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytovány. Jedná-li se navíc o spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, může být taková osoba žalována u soudu místa, kde se tyto složky nacházejí.

8. Z uvedeného obecného pravidla sice existuje několik výjimek, jen tři z nich však mohou být – přinejmenším teoreticky – relevantní v projednávané věci.

6 — V maďarštině patrně existují dvě „úřední“ znění Montrealské úmluvy, přičemž jedno se nachází ve zvláštním vydání Úředního věstníku Evropské unie v maďarštině, kapitola 7, svazek 5, s. 492, a druhé v zákoně č. 7 z roku 2005 (2005. évi VII. törvény), kterým byla úmluva provedena do maďarského práva. Žádné z těchto znění však není závazným zněním samotné Montrealské úmluvy. Obě verze čl. 33 odst. 1 se podstatným způsobem liší, pokud jde o jejich znění, v obou je však anglický výraz „either ... or ...“ („buď ..., nebo ...“ v českém znění) přeložen jako „vagy ... vagy ...“. Ve verzi uvedené v Úředním věstníku není před prvním slovem „vagy“ čárka, a bylo by tedy snazší jej vykládat jako „nebo“, a nikoli jako „bud“. Ve verzi uvedené v zákoně č. 7 z roku 2005 však čárka je, i když Kúria cituje ve svém předkládacím rozhodnutí dotčené ustanovení bez čárky. V obou verzích je uvedena čárka před druhým slovem „vagy“.

7 — Další závazná znění jsou arabské, čínské a ruské. Ve francouzštině je ekvivalentem výrazu „either ... or ...“ výraz „soit ... soit ...“ a ve španělštině „sea ... sea ...“. V obou jazykových verzích je před prvním prvkem daného páru slov uvedena čárka, a je tedy zjevné, že výraz „na území jednoho ze smluvních států“ je podmínkou vztahující se na obě posléze uvedené varianty.

9. Zprv podle čl. 16 odst. 1 může spotřebitel podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel. Podle čl. 15 odst. 3 se však uvedená výjimka nevztahuje na přepravní smlouvy, kromě případu, kdy smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně. V projednávané věci nebylo uvedeno, zda byl dotčený let případně součástí takového cestovního balíčku.

10. Zadruhé článek 23 (pokud jde o spotřebitelské smlouvy ve spojení s článkem 17) upravuje podmínky, za nichž se mohou strany právního vztahu dohodnout na příslušnosti soudu či soudů určitého členského státu, pokud jde o řešení sporů vyplývajících z takového vztahu. V projednávané věci nebylo uvedeno, zda byla taková dohoda uzavřena.

11. Zatřetí podle článku 24 se stane příslušným soud členského státu, k němuž se žalovaný dostaví k jednání, a není-li příslušnost odvozena podle jiných ustanovení daného nařízení; to neplatí, pokud se žalovaný dostaví proto, aby namítal nepříslušnost soudu. Naproti tomu podle čl. 26 odst. 1, pokud se žalovaný, který má bydliště na území jednoho členského státu a je žalován před soudem jiného členského státu, k tomuto soudu nedostaví, prohlásí soud bez návrhu, že není příslušný, nevyplyvá-li jeho příslušnost z tohoto nařízení.

12. Dalším ustanovením, které by mohlo být relevantní v původním řízení, je čl. 27 odst. 1, který stanoví: „Je-li u soudů různých členských států zahájeno řízení v téže věci mezi týmiž stranami, přeruší soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, bez návrhu řízení až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první.“

Nařízení o právech cestujících v letecké dopravě

13. Nařízení o právech cestujících v letecké dopravě stanoví minimální práva cestujících, kterým byl odepřen nástup na palubu nebo jejichž let byl zrušen či zpožděn (čl. 1 odst. 1). Vztahuje se na cestující odlétající z letiště umístěného na území členského státu, na které se vztahuje Smlouva [čl. 3 odst. 1 písm. a)], nebo pokud je provozující letecký dopravce dopravcem Společenství, na cestující přistávající na takovém letišti, kteří odlétají z letiště umístěného na území třetí země [čl. 3 odst. 1 písm. b)]. Pro tyto účely je dopravcem Společenství letecký dopravce s platným provozním povolením uděleným členským státem [čl. 2 písm. c)].

14. V případě zrušení letu stanoví čl. 5 odst. 1 písm. c) právo cestujících na náhradu škody v souladu s článkem 7. Podle čl. 7 odst. 1 písm. c), v případě jakéhokoli letu o délce více než 3 500 kilometrů, který není letem ve Společenství, (tedy letu spadajícího do kategorie, do níž patří let dotčený v původním řízení) činí výše náhrady 600 eur. Podle čl. 7 odst. 2 písm. c) však může být u stejné kategorie letu uvedená částka snížena o 50 %, jestliže je cestujícímu nabídnuto přesměrování, pokud přesměrovaný let nepřekračuje plánovaný čas příletu původně rezervovaného letu o čtyři hodiny. U jiných kategorií letů činí relevantní zpoždění při příletu dvě nebo případně tři hodiny.

15. Článek 6 se dle svého znění týká povinností provozujících leteckých dopravců v případě, že je důvodně očekáváno zpoždění letu oproti plánovanému času odletu. Uvedené povinnosti se uplatní, v případě letu o délce více než 3 500 kilometrů, který není letem ve Společenství, pokud zpoždění při odletu přesahuje čtyři hodiny. V závislosti na přesných okolnostech jsou dopravci povinni poskytnout péči (ve formě občerstvení, ubytování, přepravy apod.) nebo náhrady či přesměrování.

16. Uvedený článek neupravuje právo cestujících na náhradu v případě zpoždění a nezmiňuje se v něm zpoždění oproti plánovanému času příletu. Soudní dvůr však vyložil ustanovení článků 5, 6 a 7 ve vzájemném spojení ve světle cíle nařízení, kterým je zajistit vysokou úroveň ochrany cestujících, bez ohledu na to, zda se nacházejí v situaci, kdy je jim odepřen nástup na palubu nebo kdy došlo ke zrušení či zpoždění letu, v tom smyslu, že pro účely uplatnění nároku na náhradu škody lze na

cestující zpožděných letů nahlížet stejně jako na cestující zrušených letů, a že se tedy mohou dovolávat nároku na náhradu škody podle článku 7 uvedeného nařízení, jestliže z důvodu zpoždění letu utrpí ztrátu času tří nebo více hodin⁸.

17. Nařízení o právech cestujících v letecké dopravě nestanoví žádná konkrétní pravidla pro určení příslušnosti v případě sporu ohledně jeho použití.

Nařízení o EPR

18. Účelem nařízení o EPR je zejména zjednodušit a urychlit soudní řízení týkající se nesporných peněžních nároků v přeshraničních případech a snížit náklady na ně [čl. 1 odst. 1 písm. a)]. Podle čl. 2 odst. 1 ve spojení s čl. 3 odst. 1 se vztahuje na občanské a obchodní věci v případech, kdy má alespoň jedna ze stran bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u něhož byl podán návrh na vydání platebního rozkazu. Článek 4 zavádí řízení o evropském platebním rozkazu „za účelem vymáhání peněžitých pohledávek na určitou částku, jež jsou splatné v době, kdy je podán návrh na vydání evropského platebního rozkazu“. Nařízení však žalobci nebrání uplatňovat nárok s využitím jiného řízení, které je k dispozici podle práva členského státu nebo unijního práva (čl. 1 odst. 2). Podle čl. 5 odst. 1, je členský stát, v němž byl vydán evropský platební rozkaz, „členským státem původu“, a čl. 5 odst. 3 vymezuje „soud“ jako „jakýkoli orgán v členském státě, který je příslušný k řízení o evropském platebním rozkazu nebo k jakýmkoli jiným souvisejícím záležitostem“.

19. Článek 6 odst. 1 stanoví: „Pro účely použití tohoto nařízení se příslušnost soudu určí v souladu s příslušnými pravidly práva Společenství, zejména s nařízením (ES) č. 44/2001“.

20. Podle čl. 7 odst. 1 se pro podání návrhu na vydání evropského platebního rozkazu použije vzorový formulář uvedený v příloze I. Kromě údajů o samotném nároku musí být v návrhu uvedeno odůvodnění příslušnosti soudu. V části 3 vzorového formuláře je uveden výčet třinácti možných důvodů, které nevyžadují další upřesnění, zatímco důvod 14 zní „Jiné (prosím upřesněte)“. V „Pokynech pro vyplnění formuláře návrhu“, rovněž v příloze I, je uvedeno mimo jiné: „Pokud se návrh týká nároku vůči spotřebiteli ze spotřebitelské smlouvy, musí být podán u příslušného soudu členského státu, v němž má spotřebitel bydliště. V ostatních případech musí být návrh podán u soudu, který je příslušný v souladu s pravidly [nařízení Brusel I]. [...]“

21. Podle článku 8 soud, který obdrží návrh na vydání evropského platebního rozkazu, posoudí na základě návrhu, zda jsou splněny požadavky stanovené mj. v článku 6 (ohledně soudní příslušnosti); toto posouzení lze provést „automatizovaným postupem“ (není však nijak upřesněno, v čem by mohl takový postup spočívat). Podle článku 11 bude v případě, že nejsou uvedené požadavky splněny, návrh odmítnut, avšak proti takovému odmítnutí nelze podat opravný prostředek a odmítnutí návrhu nebrání žádnému dalšímu řízení. Jsou-li však všechny uvedené požadavky splněny, bude evropský platební rozkaz v souladu s článkem 12 vydán a doručen žalovanému.

22. Článek 16 má název „Odpor proti evropskému platebnímu rozkazu“. Podle čl. 16 odst. 1 až 3 může žalovaný podat odpor u soudu původu ve lhůtě 30 dnů od doručení rozkazu, a to za použití vzorového formuláře, v němž pouze uvede, že nárok popírá, aniž musí uvádět důvody.

⁸ — Rozsudky Sturgeon a další, spojené věci C-402/07 a C-432/07, EU:C:2009:716, body 40 až 69, a Nelson a další, spojené věci C-581/10 a C-629/10, EU:C:2012:657, body 28 až 40. Viz rovněž rozsudek Folkerts, C-11/11, EU:C:2013:106. V rozsudku Sturgeon a další (v bodech 57 a 58 rozsudku) stanovil Soudní dvůr jednotné kritérium ztráty času v délce třech či více hodin pro všechny lety (na rozdíl od rozlišení na dvě, tři či čtyři hodiny v závislosti na kategorii letu podle článků 6 a 7 nařízení o právech cestujících v letecké dopravě), a to na základě hypotetického výpočtu založeného na čl. 5 odst. 1 písm. c) bodu iii), který se týká přeměrování po oznámení zrušení v případě, kdy mají cestující možnost odletět nejdříve jednu hodinu před plánovaným časem odletu a dosáhnout cílového místa určení nejpozději dvě hodiny po plánovaném čase přiletu. Soudní dvůr tak sečtením uvedené jedné hodiny a dvou hodin dospěl k pojmu „ztráta času“ v délce tří hodin, a to bez ohledu na kategorii letu, pro niž má být v případě zpoždění přiletu poskytnuta náhrada uvedená v článku 7.

23. Článek 17 odst. 1 první pododstavec stanoví: „Je-li odpor podán ve lhůtě stanovené v čl. 16 odst. 2, pokračuje řízení před příslušnými soudy členského státu původu podle pravidel běžného občanského soudního řízení, pokud žalobce výslovně nepožádal, aby v takovém případě řízení skončilo“ (což může učinit tak, že vyplní přílohu 2 k vzorovému formuláři návrhu). Podle čl. 17 odst. 2 se takový převod do běžného občanského soudního řízení ve smyslu odstavce 1 se řídí právem členského státu původu.

24. Není-li podán ve stanovené lhůtě žádný odpor, čl. 18 odst. 1 ukládá soudu původu neprodleně prohlásit evropský platební rozkaz za vykonatelný.

25. Článek 20 upravuje „Přezkum ve výjimečných případech“. Článek 20 odst. 2 zejména stanoví: „Po uplynutí lhůty stanovené v čl. 16 odst. 2 má žalovaný [...] právo požádat o přezkum evropského platebního rozkazu u příslušného soudu v členském státě původu, pokud byl platební rozkaz s ohledem na požadavky stanovené tímto nařízením vydán zjevně chybně nebo z důvodu jiných výjimečných okolností.“ Podle čl. 20 odst. 3, pokud soud rozhodne, že přezkum je oprávněný, je evropský platební rozkaz od počátku neplatný; jinak zůstává v platnosti.

26. Článek 26 stanoví: „Veškeré procesní otázky, jež nejsou konkrétně upraveny tímto nařízením, se řídí vnitrostátním právem.“

Maďarská právní úprava

27. Podle čl. 59 odst. 1 zákona č. 50 z roku 2009 o řízení o platebním rozkazu (2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról) mají notáři příslušnost vydat evropský platební rozkaz, a to na celém území Maďarska.

28. Podle čl. 38 odst. 1 a 3 téhož zákona notář v případě odporu předá příslušný spis soudu určenému navrhovatelem, nebo pokud navrhovatel soud neurčil, předá spis soudu, který je věcně a místně příslušný podle ustanovení zákona č. 3 z roku 1952, občanského soudního řádu (1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról).

29. Podle čl. 30 odst. 2 uvedeného řádu bude v případě žaloby proti právnické osobě, která nemá sídlo na území Maďarska, určen místně příslušný soud podle sídla žalobce, který je právnickou osobou, nebo podle jeho bydliště, popřípadě místa obvyklého pobytu, je-li usazenou fyzickou osobou.

30. Podle čl. 36 odst. 2 může být žaloba týkající se pohledávky vzniklé v rámci transakce uzavřené hospodářským subjektem v rámci své činnosti rovněž podána k soudu příslušnému v místě uzavření nebo plnění smlouvy. Podle článku 37 může být žaloba na náhradu škody rovněž podána k soudu příslušnému v místě vzniku škodné události či v místě vzniku škody.

31. Článek 43 odst. 1 ukládá soudu, kterému byl spor předložen, aby i bez návrhu určil svou místní nepříslušnost; soud může posoudit správnost skutečností dovolávaných ohledně místní příslušnosti, avšak pouze jsou-li v rozporu se skutečnostmi všeobecně známými nebo se skutečnostmi, o kterých se soud oficiálně dozvěděl, nebo pokud jsou nepravděpodobné či pokud je protistrana ve sporu zpochybňuje.

32. V případě sporu ohledně příslušnosti čl. 45 odst. 1 a čl. 45 odst. 2 písm. c) stanoví, že příslušný soud určí Kúria.

33. Podle čl. 130 odst. 1 soud, kterému byl spor předložen, odmítne žalobu jako nepřípustnou, aniž by předvolal účastníky řízení, pokud se prokáže zejména, že i) příslušnost maďarských soudů pro řešení sporu je vyloučena na základě zákona nebo mezinárodní úmluvy, ii) věcně příslušným pro rozhodnutí o nároku je jiný soud nebo orgán nebo iii) místně příslušným pro rozhodnutí v soudním řízení je jiný soud.

34. Podle článku 157 soud řízení zastaví, pokud již žaloba měla být z takových důvodů odmítnuta bez předvolání účastníků řízení. Podle čl. 157/A odst. 1, pokud nebylo namístě žalobu odmítnout jako nepřípustnou bez předvolání účastníků řízení, avšak současně neexistuje žádný základ pro potvrzení příslušnosti maďarských soudů, soud řízení zastaví, pokud se mimo jiné žalovaný nedostavil na první jednání ani nepředložil žalobní odpověď.

Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

35. V předkládacím rozhodnutí je uveden následující popis skutkových okolností a postupu před zahájením původního řízení.

36. Cestující v letecké dopravě postoupila svá práva na náhradu za zpožděný let společnosti Flight Refund Ltd (dále jen „Flight Refund“) se sídlem ve Spojeném království, která se zaměřuje právě na vymáhání takových nároků. Společnost Flight Refund následně podala u maďarské notářky návrh na vydání evropského platebního rozkazu proti německé společnosti Deutsche Lufthansa AG (dále jen „Lufthansa“). Svůj nárok na náhradu ve výši 600 eur odůvodnila tím, že na základě uvedeného postoupení má nárok na náhradu od společnosti Lufthansa z důvodu zpoždění letu LH 7626 o více než tři hodiny⁹.

37. Notářka vydala evropský platební rozkaz, aniž zkoumala, kde se nachází místo uzavření smlouvy, místo jejího plnění, místo, kde údajně došlo ke škodné události, místo podnikání dopravce, jehož prostřednictvím byla smlouva uzavřena, nebo cíl letu. Prohlásila se za příslušnou z důvodu, že Maďarsko je smluvním státem Montrealské úmluvy. Společnost Lufthansa podala proti uvedenému platebnímu rozkazu odpor a uvedla, že dotčenou leteckou linku neprovozuje ona, nýbrž společnost United Airlines¹⁰.

38. Advokátka společnosti Flight Refund následně prohlásila, že když se řízení stalo řízením sporným, již nemůže určit příslušný soud. Notářka se poté obrátila na Kúria s žádostí o určení příslušného soudu, přičemž uvedla, že maďarské soudy jsou příslušné podle čl. 33 odst. 1 Montrealské úmluvy, nelze určit, který soud je ve skutečnosti příslušný vést dané řízení, neboť žádný z účastníků nemá v Maďarsku sídlo, z návrhu nevyplývá místo uzavření smlouvy ani místo plnění, jelikož let LH 7626 je provozován mezi letišti v Newarku a Londýně, mohla škoda vzniknout buď ve Spojených státech amerických, nebo ve Spojeném království a společnost Lufthansa tvrdí, že provozovatelem dané letecké linky je společnost United Airlines.

39. Na základě svých úvah o dotčené situaci položil Kúria Soudnímu dvoru pět předběžných otázek, z nichž první tři se týkaly nároku na náhradu podle článku 19 Montrealské úmluvy a vzájemného vztahu mezi pravidly pro určení příslušnosti stanovenými v dané úmluvě a pravidly stanovenými v nařízení o EPR a nařízení Brusel I. Čtvrtá otázka se týkala možnosti přezkoumat bez návrhu evropský platební rozkaz vydaný v rozporu s relevantními pravidly, či možnosti zastavení řízení, kdežto pátá otázka se týkala případné povinnosti určit maďarský soud, který povede sporné řízení ohledně takového příkazu i při neexistenci jakéhokoli vztahu, který by odůvodňoval příslušnost maďarských soudů.

40. Písemná vyjádření původně předložily německá a maďarská vláda a Komise a tato vyjádření byla sdělena mimo jiné účastníkům původního řízení.

9 — Ze smlouvy o postoupení a z návrhu na vydání evropského platebního rozkazu ve spise, který Soudnímu dvoru předložil Kúria, vyplývá, že cestující byla žena s bydlištěm v Budapešti, že společnost Flight Refund pověřila svým zastupováním maďarskou advokátku a ta podala předmětný návrh u notářky.

10 — Z odporu, který je rovněž součástí spisu, vyplývá, že uvedené tvrzení bylo vepsáno do volného místa pod vzorovým formulářem, který neobsahuje žádnou část pro uvedení důvodů pro podání odporu. Společnost Lufthansa neuplatnila ve svém odporu žádné námitky nedostatku pravomoci.

41. Advokátka společnosti Flight Refund následně zaslala Soudnímu dvoru dopis, v němž zmínila, že informovala Kúria o tom, že nárok na náhradu není založen na článku 19 Montrealské úmluvy, nýbrž na nařízení o právech cestujících v letecké dopravě, avšak základem pro určení příslušnosti maďarských soudů je článek 33 Montrealské úmluvy. Vysvětlila, že ve formuláři návrhu neuvedla základ nároku, protože formulář neobsahuje žádnou část, v níž by takové informace měly být uvedeny, uvedla však článek 33 Montrealské úmluvy jako důvod pro určení příslušnosti podle bodu 14 části 3 formuláře, neboť jde o ustanovení, které obsahuje pravidlo pro určení příslušnosti, pokud jde o nároky na náhradu škody způsobené zpožděním v letecké dopravě, přičemž nařízení o právech cestujících v letecké dopravě žádné takové pravidlo nestanoví.

42. Ve světle uvedeného sdělení a podle čl. 101 odst. 1 jednacího řádu si Soudní dvůr vyžádal od Kúria vysvětlení, pokud jde o právní základ nároku dotčeného v původním řízení a o totožnost provozujícího leteckého dopravce pro účely nařízení o právech cestujících v letecké dopravě.

43. Kúria odpověděl v tom smyslu, že nárok společnosti Flight Refund je skutečně založen na člancích 6 a 7 nařízení o právech cestujících v letecké dopravě, avšak příslušnost maďarských soudů je uplatňována na základě článku 33 Montrealské úmluvy. Kúria z tohoto důvodu vzal první tři předběžné otázky zpět a upravil formulaci páté otázky. Vzhledem k tomu, že mu však vnitrostátní procesní předpisy neumožňují provádět dokazování, nemůže poskytnout další informace o totožnosti provozujícího leteckého dopravce.

44. Dvě předběžné otázky položené Soudnímu dvoru nyní zní takto:

- „1) Může být evropský platební rozkaz, který byl vydán v rozporu s účelem [nařízení o EPR] nebo mezinárodně nepřislušným orgánem, předmětem přezkumu i bez návrhu? Nebo musí být soudní řízení, které následuje po podání odporu, při nedostatku příslušnosti, zastaveno na návrh nebo i bez něj?
- 2) Pokud je kterýkoli maďarský soud příslušný věc projednat, je třeba relevantní pravidlo pro určení příslušnosti vykládat v tom smyslu, že Kúria má při stanovení příslušnosti určit alespoň jeden soud, který je při neexistenci místní a věcné příslušnosti podle procesních předpisů daného členského státu povinen vést sporné řízení ve věci samé, které následuje po podání odporu?“

45. Kúria dále v odpovědi Soudnímu dvoru uvedl, že je i nadále nezbytné určit, zda v případě, kdy nařízení o právech cestujících v letecké dopravě neobsahuje nezbytná pravidla, má být příslušnost k vedení řízení o evropském platebním rozkazu, v němž je uplatňován nárok podle uvedeného nařízení, určena podle Montrealské úmluvy, podle nařízení Brusel I nebo podle jiných pravidel. Je třeba navíc určit, zda čl. 17 odst. 1 nařízení o EPR stanoví pravidlo pro určení příslušnosti, které upravuje nezávisle na nařízení Brusel I příslušnost soudů členského státu původu.

46. Po sdělení odpovědi Kúria a přeformulovaných otázek předložilo písemné vyjádření již jen Maďarsko. Jednání se nekonalo, neboť nebylo navrženo.

Posouzení

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

47. Německá vláda ve svém vyjádření uvádí, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce může být nepřípustná buď jako celek, a to z důvodu, že z internetových stránek společnosti Flight Refund vyplývá, že společnost přerušila činnost, nebo stran prvních tří otázek, a to protože pro řešení problémů v původním řízení není relevantní výklad Montrealské úmluvy.

48. Vzhledem k tomu, že Kúria potvrdil, že řízení před ním stále probíhá, a první tři otázky vzal zpět, není nutné se těmito aspekty dále zabývat.

K předmětu žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

49. Základní otázka v projednávané věci zní: co je třeba učinit, vydá-li evropský platební rozkaz orgán členského státu, jehož soudy nemají příslušnost zabývat se nárokem uplatněným v daném rozkazu, a pokud má být po podání odporu sporné řízení vedeno před „příslušnými soudy členského státu původu“? Jak upozorňuje německá vláda, nařízení o EPR neobsahuje pro řešení takové situace žádné pravidlo.

50. Kúria ve svých otázkách naznačuje dvě možná řešení. Zprvce by sám tento soud mohl mít pravomoc provést přezkum daného evropského platebního rozkazu bez nutnosti určit soud, který se bude věcně zabývat souvisejícím nárokem, a případně – za předpokladu, že rozkaz byl zjevně vydán nesprávně, pokud jde o požadavky stanovené v nařízení o EPR – určit, že je neplatný či řízení zastavit. Zadruhé by Kúria mohl být i při neexistenci identifikovatelného důvodu příslušnosti povinen určit maďarský soud, který se bude daným nárokem zabývat.

51. Mám však za to, že než se budu zabývat správností uvedených řešení (přičemž žádné z nich patrně *nevyplývá* z právní úpravy a je zřejmě vhodné se jimi zabývat společně), mohlo by být užitečné přezkoumat, co se dosud v projednávané věci stalo a co nikoli, oproti tomu, co se naopak stát mělo. Domnívám se, že v tomto ohledu lze konstatovat, že obtížná situace, z níž se Kúria nyní potřebuje vymanit, byla v zásadě způsobena elementárními chybami, nejprve na straně společnosti Flight Refund a její právní zástupkyně a poté na straně notářky, která dotčený evropský platební rozkaz vydala. Uvedenými chybami je v zásadě zmařen účel nařízení o EPR, kterým je zjednodušit a urychlit soudní řízení týkající se nesporných peněžních nároků v přeshraničních případech¹¹.

52. Společnost Flight Refund se především neměla dovolávat Montrealské úmluvy, pokud jde o příslušnost maďarského orgánu pro vydání evropského platebního rozkazu proti společnosti Lufthansa v Maďarsku¹². Podle článku 6 nařízení o EPR je třeba příslušnost soudu určit v souladu s „příslušnými pravidly práva Společenství, zejména s nařízením (ES) č. 44/2001“. I kdyby „příslušnými pravidly práva Společenství“ mohla být v zásadě i Montrealská úmluva, Soudní dvůr již určil, jak bylo ostatně uvedeno v písemných vyjádřeních, že příslušnost, pokud jde o nároky podle nařízení o právech cestujících v letecké dopravě, se řídí pouze nařízením Brusel I¹³. V „Pokynech pro vyplnění formuláře návrhu“ na vydání evropského platebního rozkazu je navíc jasně uvedeno, že je třeba se řídit pravidly nařízení Brusel I (viz bod 20 tohoto stanoviska). V každém případě musí platit, že jakékoli pravidlo pro určení příslušnosti obsažené v Montrealské úmluvě se týká řízení zahájeného ohledně nároků, které se řídí danou úmluvou, a nikoli nároků, které se řídí jinými dokumenty. Na rozdíl od nařízení Brusel I není účelem Montrealské úmluvy stanovit obecně platná pravidla pro určení příslušnosti.

11 — „Jak složitou síť splétáme, když v první řadě podvádět se snažíme!“ (Oh, what a tangled web we weave, when first we practise to deceive!), napsal Sir Walter Scott v básni Marmion (Canto VI, XVII). Neobviňuji nikoho z podvodu, ale vše je zde natolik propletené, že by se za takovou pavučinu nemusel stydět ani ten nejmazanější profesor práva, pokud by chtěl zmást studenty při zkoušce.

12 — Není uvedeno, zda společnost Flight Refund před podáním návrhu na vydání evropského platebního rozkazu kontaktovala společnost Lufthansa. To je podle jejích internetových stránek stávající praxe (<http://flight-refund.eu/>). Je možné, že tak učinila a že společnost Lufthansa jednoduše nereagovala. V takovém případě nese část odpovědnosti za nastalé zmatky i společnost Lufthansa, neboť stručná odpověď ve smyslu, že provozovatelem dané letecké linky byla společnost United Airlines by (snad) vedla k zastavení řízení o evropském platebním rozkazu, které proti ní bylo vedeno.

13 — Rozsudek Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, body 26 až 28 a citovaná judikatura.

53. Zadruhé i za předpokladu, že by bylo namístě se dovolávat Montrealské úmluvy, advokátka zastupující společnost Flight Refund si měla být vědoma dvou odlišných maďarských znění dané úmluvy¹⁴, z nichž ani jedno není zněním autentickým, ale přinejmenším jedno lze vykládat v tom smyslu, že výraz „na území jednoho ze smluvních států“ *není* samostatným a nezávislým důvodem pro určení příslušnosti, a je tedy nutné nahlédnout do jednoho z autentických znění úmluvy.

54. Zatřetí notářka, které byl doručen návrh na vydání evropského platebního rozkazu, si měla ověřit tvrzení společnosti Flight Refund, že její příslušnost je založena na článku 33 Montrealské úmluvy. Je pravda, že článek 8 nařízení o EPR umožňuje provést takové ověření „automatizovaným způsobem“, což samozřejmě může být zdrojem chyby. Na druhé straně je maďarský notář či notářka pro účely nařízení o EPR soudním orgánem, a je zde tedy předpoklad, že bude znát právo, které má uplatňovat, a nese odpovědnost za způsob, jímž tak činí.

55. Advokátka společnosti Flight Refund i notářka tedy měly přezkoumat možné důvody příslušnosti ve světle nařízení Brusel I. Takové důvody mohou patrně být následující.

56. Prvním kritériem pro určení příslušnosti v rámci systematiky nařízení Brusel I je členský stát, v němž má žalovaný bydliště (čl. 2 odst. 1) – v projednávané věci by tedy byly příslušné německé soudy. Druhým kritériem, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, je místo, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn [čl. 5 odst. 1 písm. a)]. Jelikož nárok na náhradu vyplývá z údajného zpoždění při příletu, musí podle mého názoru být místem plnění místo příletu – tedy Londýn. Návrh na vydání dotčeného evropského platebního rozkazu bylo tedy nejlogičtější podat u německých či anglických soudů, a ty by tedy měly mít příslušnost v projednávané věci.

57. Třetí možností by byly soudy místa, kde se nachází pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna společnosti Lufthansa (čl. 5 odst. 5), pokud byla dotčená letenka zakoupena v takové pobočce, zastoupení nebo jiné provozovně. Tak tomu patrně skutečně bylo, a jelikož má dotčená cestující zřejmě bydliště v Maďarsku, mohlo by se jednat o důvod pro určení příslušnosti maďarských soudů. Kúria by však musel tuto otázku prošetřit, neboť v tomto okamžiku patrně neexistují žádné důkazy o místě pořízení letenky.

58. Lze konstatovat – i když bez přímého významu – že tři výše uvedené důvody pro určení příslušnosti odpovídají důvodům uvedeným v čl. 33 odst. 1 Montrealské úmluvy poté, co opomeneme zjevně nesprávný důvod odpovídající jednoduše formulaci „na území jednoho ze smluvních států“.

59. Další možný důvod pro uplatnění příslušnosti maďarských soudů se týká bydliště cestujících. Je pravda, že pravidlo maďarského práva, které umožňuje podání žaloby v Maďarsku fyzickou osobou, která má v tomto státě bydliště nebo místo obvyklého pobytu, proti právnické osobě, která zde nemá sídlo¹⁵, není patrně plně slčitelné s nařízením Brusel I, jedná-li se o pravidlo obecně použitelné. Takové pravidlo by bylo přesně opačné než obecné pravidlo stanovené nařízením Brusel I, které upřednostňuje soudy členského státu, v němž má žalovaný bydliště¹⁶. Existují však okolnosti, za nichž uvedené nařízení takovou možnost připouští – tedy pokud je fyzická osoba spotřebitelem a podává žalobu proti smluvnímu partnerovi v rámci spotřebitelské smlouvy, která – jedná-li se o smlouvu o přepravě – je součástí cestovního balíčku¹⁷.

14 — Viz poznámku pod čarou 6 výše.

15 — Článek 30 odst. 2 občanského soudního řádu: viz bod 29 tohoto stanoviska.

16 — Viz bod 7 tohoto stanoviska.

17 — Viz bod 9 tohoto stanoviska.

60. V každém případě by měl Kúria znovu přezkoumat skutkové okolnosti dotčené smlouvy. Mám navíc pochybnosti o tom, zda se lze takového důvodu příslušnosti dovolávat v případě, kdy dotčený spotřebitel postoupil svůj nárok takové inkasní společnosti, jako je Flight Refund. I když nařízení Brusel I neupravuje postoupení pohledávky¹⁸ a není mi ani známa žádná judikatura, která by tuto otázku řešila, je zjevné, že výjimečné pravidlo, podle něhož může být soudům místa bydliště spotřebitele přikládána stejná váha jako soudům místa bydliště žalovaného, má za účel ušetřit slabší stranu smlouvy nutností uplatňovat svůj nárok u soudů v zahraničí¹⁹. Tento ohled však neplatí, pokud již žalobcem není slabší strana smlouvy – tedy spotřebitel – nýbrž profesionální inkasní společnost²⁰.

61. Konečně je možné, že podmínky, kterými se řídil prodej letenky, zahrnovaly i doložku o určení příslušnosti. V takovém případě by její platnost bylo nutno posuzovat podle ustanovení článku 23 a případně článku 17 nařízení Brusel I²¹.

62. Na základě dostupných informací mám tedy za to, že mezinárodní příslušnost maďarských soudů pro řešení nároku na náhradu podle nařízení o právech cestujících v letecké dopravě nelze na základě nařízení Brusel I zcela vyloučit, a to i přesto, že Soudní dvůr i Kúria postrádají jakékoli informace, podle nichž by bylo možno určit danou příslušnost. Lze konstatovat, že soudní příslušnost nemůže být dovozována z Montrealské úmluvy a že k určení příslušnosti na základě nařízení Brusel I by bylo třeba více informací.

63. Kúria informoval Soudní dvůr, že nemá pravomoc provádět důkazy ve věci samé. I když Soudnímu dvoru nepřísluší vykládat maďarské právo, mám za to, že by ustanovení, která cituje Kúria a jež jsou uvedena v bodě 29 a následujících tohoto stanoviska, nemusela vylučovat dokazování v otázce přípustnosti. V každém případě mám za to, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je nutné maďarský občanský soudní řád vykládat tak, aby byla zajištěna plná účinnost unijního práva, včetně ustanovení o příslušnosti²².

64. Pokud by z úplného přezkoumání skutkových okolností souvisejících s otázkou příslušnosti ve světle nařízení Brusel I vyplývalo, že na základě výkladu nařízení o právech cestujících v letecké dopravě podaného Soudním dvorem mají pravomoc rozhodnout o nároku společnosti Flight Refund vůči společnosti Lufthansa maďarské soudy, obtíže, kterým Kúria čelí, by nikdy nenastaly.

18 — Naproti tomu čl. 14 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, s. 6) stanoví: „Vztah mezi postupitelem a postupníkem při postoupení pohledávky vůči jiné osobě („dlužník“) se řídí podle práva, které se na základě tohoto nařízení použije na smlouvu mezi postupitelem a postupníkem.“ Uvedená kolizní norma však bohužel není nijak užitečná, pokud jde o příslušnost k řešení nároku vůči společnosti Lufthansa. Celá věc by jinak byla jednoduchá, protože smlouva o postoupení mezi společnostmi Flight Refund a cestujícím stanoví, že otázky neupravené smlouvou se řídí maďarským právem a příslušnost k řešení sporů mezi smluvními stranami přísluší výlučně Budai Központi Kerületi Bíróság (soud pro centrální okres Buda). Ačkoli tedy podle čl. 14 odst. 2 nařízení č. 593/2008 má maďarské právo určovat „podmínky, za kterých může být postoupení uplatněno vůči dlužníkovi“, nemám však za to, že by se mohla na společnost Lufthansa, která není smluvní stranou uvedené smlouvy, vztahovat příslušnost soudu, který svou pravomoc neodvozuje od nařízení Brusel I.

19 — Obdobná pravidla platí pro žaloby pojistníka, pojištěné osoby nebo oprávněné osoby proti pojistiteli, nebo zaměstnancem proti svému zaměstnavateli, přičemž bod 13 odůvodnění nařízení Brusel I vyjasňuje, že účelem všech těchto ustanovení je chránit slabší stranu formou příznivějších pravidel pro určení příslušnosti.

20 — Na svých internetových stránkách se společnost Flight Refund charakterizuje slovy „Váš právní asistent“ a jako společnost, která se zaměřuje na vymáhání pohledávek. Z uvedených stránek je rovněž patrné, že společnost Flight Refund nyní podniká ve formě společnosti s ručením omezeným „Flight Refund Kft.“ zapsané v Maďarsku a se sídlem v Budapešti, a je smluvním zástupcem maďarské společnosti s ručením omezeným na akcie PannonHitel Zrt. Změna sídla je však podle mého názoru bez významu, neboť i) řízení zahájila společnost Flight Refund Ltd zapsaná ve Spojeném království a ii) jelikož společnost s ručením omezeným není spotřebitel, nemůže místo, kde je usazena, být důvodem příslušnosti.

21 — Viz bod 10 tohoto stanoviska.

22 — Pokud jde o Bruselskou úmluvu, která předcházela nařízení Brusel I, viz rozsudek Hagen, C-365/88, EU:C:1990:203, bod 20 a citovaná judikatura. Viz rovněž, pokud jde o nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243), rozsudek Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, bod 99 a citovaná judikatura.

65. Budu tedy v dalším textu předpokládat, že takové přezkoumání bylo provedeno a že jeho závěrem bylo, že uvedené soudy takovou příslušnost postrádají. Za takových okolností není Kúria jednoduše v takovém postavení, aby mohl určit příslušný soud členského státu původu, před nímž může řízení pokračovat podle pravidel běžného občanského soudního řízení ve smyslu čl. 17 odst. 1 nařízení o EPR.

66. Neuváženým vydáním evropského platebního rozkazu notářkou však celý příběh nekončí.

67. Uvedený rozkaz byl zaslán společnosti Lufthansa, která proti němu podala odpor. Ačkoli k tomu nebyla povinna, uvedla společnost Lufthansa důvod popření své odpovědnosti, a sice že nebyla provozovatelem dotčené letecké linky. Pokud by tento krok bylo možné považovat za dostavení se k jednání pro účely článku 24 nařízení Brusel I, mohla by tak být založena příslušnost maďarských soudů²³. Soudní dvůr však rozhodl, že podání odporu proti evropskému platebnímu rozkazu nelze považovat za dostavení se k jednání pro účely článku 24 nařízení Brusel I, ani pokud jsou v něm uvedeny důvody týkající se věci samé²⁴.

68. Podání odporu má tyto účinky: zaprvé dotčený evropský platební rozkaz nemůže být prohlášen za vykonatelný podle článku 18 nařízení o EPR a zadruhé řízení pokračuje před „příslušnými soudy členského státu původu“ podle čl. 17 odst. 1 uvedeného nařízení.

69. Dokud řízení nemůže pokračovat, je tedy nárok společnosti Flight Refund patrně ve stavu *in limbo*. Evropský platební rozkaz byl vydán, ale nemůže být prohlášen za vykonatelný. Nařízení o EPR jasně stanoví, že řízení musí pokračovat v členském státě původu, tedy v Maďarsku.

70. Jde zjevně o správný postup za předpokladu, že soudy uvedeného členského státu mají mezinárodní příslušnost se daným nárokem zabývat, což bude v zásadě platit, pokud orgán, který evropský platební rozkaz vydal, řádně posoudil svou vlastní příslušnost podle článků 6 a 8 nařízení o EPR. Zákonodárce však patrně plně nepředvídal možnost, že by soudy členského státu původu mohly postrádat mezinárodní příslušnost pro řešení souvisejícího nároku.

71. Navíc, ačkoli čl. 1 odst. 2 nařízení o EPR stanoví, že uvedené nařízení nebrání žalobci uplatňovat nárok s využitím jiného řízení, toto ustanovení nelze podle mého názoru vykládat v tom smyslu, že by bylo možné nárok uplatňovat či rozkaz vymáhat souběžně v jiném řízení, což by mohlo vést k dvojímu vymáhání. Namísto toho, pokud nedošlo ke skončení řízení o evropském platebním rozkazu, článek 27 nařízení Brusel I patrně brání projednání nároku jakýmkoli jiným soudem.

72. Jak jsem již zmínila²⁵ a jak bylo uvedeno ve vyjádření předloženém Soudnímu dvoru, právní úprava neobsahuje konkrétní řešení použitelné za takových okolností, jaké jsou dotčeny v původním řízení. Je tedy třeba najít řešení, které by nebylo neslučitelné s právní úpravou a které by umožňovalo skončit řízení o evropském platebním rozkazu, společnosti Flight Refund uplatňovat svůj nárok (pokud na tom má nadále zájem) a společnosti Lufthansa se hájit před orgánem, který bude mít příslušnost pro účely nařízení Brusel I.

73. Společnost Lufthansa nevznesla v odporu otázku místní nepřislušnosti notářky. Nicméně, i kdyby tak učinila, není mi jasné, jak by tím mohla být změněna procesní situace. Mám za to, že účinky odporu, jehož součástí nemají být důvody podání odporu, by zůstaly stejné jako za skutkových okolností původního řízení: řízení o nároku by i tak muselo pokračovat před příslušnými soudy členského státu původu a nic by se nezměnilo ani na nemožnosti určení takového soudu.

23 — Viz bod 11 tohoto stanoviska.

24 — Rozsudek Goldbet Sportwetten, C-144/12, EU:C:2013:393, body 38 až 41.

25 — Viz bod 49 tohoto stanoviska.

74. Lufthansa by snad mohla v souladu s čl. 20 odst. 2 nařízení o EPR po uplynutí lhůty pro podání odporu (a tedy implicitně po prohlášení vykonatelnosti daného evropského platebního rozkazu) vznést otázku místní příslušnosti notářky, a to z důvodu, že daný rozkaz byl „s ohledem na požadavky stanovené tímto nařízením zjevně vydán chybně“ – tento výraz je podle mého názoru třeba vykládat tak, že zahrnuje i vydání rozkazu orgánem, který zjevně postrádal mezinárodní příslušnost podle nařízení Brusel I. V takovém případě by bylo nutné podat žádost o přezkum rozkazu u „příslušného soudu v členském státě původu“, který by v případě, že by shledal přezkum oprávněným, byl povinen prohlásit evropský platební rozkaz za neplatný. A tehdy by zároveň řízení skončilo (aniž by byla dotčena možnost opětovného uplatnění nároku u příslušného orgánu stejným či jiným postupem).

75. Netvrdím, že společnost Lufthansa měla takto postupovat – z komerčního hlediska to patrně nebylo v jejím zájmu. Mám nicméně za to, že je namístě se zde zastavit, posoudit uvedenou situaci a srovnat ji se situací dotčenou v původním řízení.

76. Pokud žalovaný požádá o přezkum podle čl. 20 odst. 2 nařízení o EPR, je zjevné, zaprvé že musí vždy existovat „příslušný soud v členském státě původu“, který takový přezkum provede, a to i v případě – jak tomu může snadno být v projednávané věci – v daném státě není žádný soud, který by byl příslušný projednat související nárok. V opačném případě by v situaci, kdy byl evropský platební rozkaz vydán orgánem postrádajícím mezinárodní příslušnost, nebylo možné zajistit nápravu, což není přijatelné.

77. Je rovněž zřejmé, že jelikož nařízení o EPR neřeší otázku určení příslušného soudu, musí být tato otázka na základě článku 26 uvedeného nařízení vyřešena podle vnitrostátního práva. Maďarské vnitrostátní právní předpisy²⁶ tedy musí být vykládány tak, aby v případě, že určení příslušného soudu nevyplývá bez dalšího například z místa provozovny notářky, která vydala dotčený evropský platební rozkaz, musí mít oprávnění i povinnost určit příslušný soud Kúria. Pokud byl platební rozkaz vydán nesprávně, musí uvedený soud řízení zastavit a prohlásit daný rozkaz za neplatný od počátku. Příslušným soudem však v takovém případě není soud příslušný rozhodnout o souvisejícím nároku. Jde o soud příslušný přezkoumat, zda byl evropský platební rozkaz vydán právoplatně.

78. Taková je však v podstatě i situace v původním řízení. Kúria je v zásadě s ohledem na své povinnosti vyplývající z maďarského občanského soudního řádu ve spojení s ustanoveními čl. 17 odst. 1 nařízení o EPR a na svou povinnost zajistit plnou účinnost unijních pravidel pro určení příslušnosti povinen určit soud příslušný projednat související nárok. Aby tak mohl učinit, musí přezkoumat všechny skutkové okolnosti relevantní pro určení příslušnosti. Jediným případem, kdy tak nebude schopen učinit, je situace, kdy určí, že maďarské soudy postrádají mezinárodní příslušnost.

79. Dalším logickým krokem by v takové situaci tedy bylo určit soud, který by byl příslušný přezkoumat platnost evropského platebního rozkazu, pokud by žalovaný požádal o přezkum podle čl. 20 odst. 2 nařízení o EPR, a který má rovněž věcnou příslušnost projednávat nároky takového druhu. Takový soud by poté byl podle čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I povinen prohlásit, že není k projednání nároku příslušný, ledaže se žalovaný dostavil k soudu, kromě případu, kdy tak učinil proto, aby namítal jeho nepřislušnost. Žalobce by poté mohl nárok uplatnit u jakéhokoli jiného příslušného soudu. Pokud by se žalovaný k soudu dostavil za jiným účelem, soudní příslušnost by byla určena podle článku 24 nařízení Brusel I a řízení by mohlo pokračovat podle článku 17 nařízení o EPR.

26 — Na internetových stránkách projektu Evropského prostoru spravedlnosti (http://www.europe-eje.eu/sites/default/files/pj/dossiers/ipe_hongrie_english.pdf) je ohledně maďarského řízení o evropském platebním rozkazu uvedeno jednoduše toto: „přezkum podle čl. 20 odst. 2 nařízení (ES) č. 1896/2006 se řídí maďarskými předpisy o přípustnosti obnovy řízení (občanským soudním řádem).“

80. Mám za to, že takové řešení, které v zásadě odpovídá řešení načrtnutému v druhé otázce Kúria, není nijak v rozporu s žádnými relevantními předpisy. Jisté problémy by patrně mohly vzniknout v případě, že by nebylo možné určit soud, který by byl jednak příslušný přezkoumat platnost evropského platebního rozkazu a jednak věcně příslušný zabývat se dotčeným druhem nároku.

81. Druhé řešení navrhované Kúria v jeho první otázce by vyžadovalo přezkum evropského platebního rozkazu tímto soudem i bez návrhu. Tím by sice bylo dosaženo žádoucího výsledku způsobem, který by se příliš nelišil od výše popsaného řešení, mám však za to, že tolik neodpovídá ustanovením nařízení o EPR, neboť článek 20 uvedeného nařízení neupravuje přezkum bez návrhu, nýbrž pouze přezkum na návrh žalovaného.

Závěrečné poznámky

82. Částka dotčená v původním řízení v projednávané věci je sice malá²⁷, uznávám však, že v případě jiných řízení o evropském platebním rozkazu může být v sázce podstatně více. Ve všech srovnatelných situacích je však konečné řešení problému jasné: v zájmu všech účastníků je nutné řízení o evropském platebním rozkazu skončit, aby bylo možné případně vznést dotčený nárok u příslušného soudu. Pokud by byl uvedený problém vznesen u soudu nižšího stupně, je dost možné, že by bylo možné nalézt pragmatické řešení bez nutnosti položit předběžné otázky Soudnímu dvoru.

83. Dotčený problém však musí rozhodnout soud, jehož rozhodnutí nelze podle vnitrostátního práva napadnout opravnými prostředky a který je tedy podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU povinen předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Kúria tuto povinnost loajálně splnila. Ačkoli by (podle mého názoru) vyhovující řešení přinesly obě varianty navrhované Kúria, věci se nakonec musí zabývat Soudní dvůr.

84. Mám za to, že se jedná o ukázkový příklad věci, v níž by bylo patrně vhodné méně intenzivní řešení – bez ohledu na to, zda by se jednalo o variantu „volné ruky“ pro vnitrostátní soudy, kterou často doporučoval můj předchůdce, Sir Francis Jacobs²⁸ nebo jiný mechanismus. Vzhledem k narůstající vytíženosti Soudního dvora a tlaku na rychlé odpovědi na otázky vnitrostátních soudů by mohlo být namísto diskusi na toto téma znovu otevřít.

Závěry

85. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázky položené Kúria takto:

„Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, je třeba vykládat v tom smyslu, že pokud

- a) soud nebo orgán členského státu vydal evropský platební rozkaz, ale nelze nalézt žádné důvody pro určení místní příslušnosti soudů daného státu, pokud jde o uplatňovaný nárok,

27 — Jistina nároku činí 600 eur. Na základě smlouvy o postoupení pohledávky mezi společnostmi Flight Refund a cestující bude mít společnost Flight Refund v případě úspěchu nárok na 25 % uvedené částky (tedy 150 eur), v případě neúspěchu neobdrží nic. Za takových okolností není nijak překvapivé, že společnost Flight Refund nevynaložila žádné zvláštní úsilí či výdaje na pomoc Kúria či Soudnímu dvoru při řešení problému, který vznikl částečně v důsledku přehlédnutí ze strany zákonodárce a částečně z důvodu nepečlivosti samotné společnosti Flight Refund, její advokátky a notářky, která vydala dotčený evropský platební rozkaz. Kromě toho s ohledem na dotčenou částku a rovněž své přesvědčení, že v každém případě nenese žádnou odpovědnost, není ani nijak překvapivé, že stejnou míru laxnosti vykazuje v tomto směru i společnost Lufthansa.

28 — Viz například jeho projev „Evropské soudy a Spojené království – Jaká je budoucnost? Nová role pro anglické soudy“, který přednesl na 13. výročním zasedání výboru pro právní reformu, 18. listopadu 2014 (<http://www.barcouncil.org.uk/media-centre/speeches,-letters-and-reports/speeches-of-interest/>).

- b) žalovaný podal odpor a podle čl. 17 odst. 1 nařízení č. 1896/2006 musí řízení pokračovat před příslušnými soudy daného členského státu podle pravidel běžného občanského soudního řízení a
- c) je podle uvedených pravidel vyžadováno, aby byl takový příslušný soud určen soudem vyššího stupně,

měl by takový soud vyššího stupně určit soud, který je příslušný přezkoumat platnost evropského platebního rozkazu, pokud by žalovaný požádal o přezkum podle čl. 20 odst. 2 nařízení č. 1896/2006, a který má rovněž věcnou příslušnost projednávat nároky daného druhu.“